

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 25. julija 2018*

„Predhodno odločanje – Direktiva 2002/47/ES – Izvrševanje dogovorov o finančnem zavarovanju – Začetek postopka zaradi insolventnosti uporabnika finančnega zavarovanja – Nastanek dogodka izvršitve zavarovanja – Vključitev finančnega zavarovanja v stečajno maso – Obveznost, da se terjatve poplačajo najprej iz finančnega zavarovanja“

V zadevi C-107/17,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) z odločbo z dne 24. februarja 2017, ki je na Sodišče prispela 3. marca 2017, v postopku

„**Aviabaltika**“ UAB

proti

„**Ūkio bankas**“ AB, v likvidaciji,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi T. von Danwitz (poročevalec), predsednik senata, C. Vajda, E. Juhász, sodnika, K. Jürimäe, sodnica, in C. Lycourgos, sodnik,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 18. januarja 2018,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za „Aviabaltika“ UAB E. Baranauskas, advokatas,
- za „Ūkio bankas“ AB T. Bairašauskas in D. Ušinskaitė-Filonovienė, advokatai,
- za litovsko vlado K. Dieninis, D. Kriaučiūnas, L. Bendoraitytė in R. Butvydytė, agenti,
- za Evropsko komisijo J. Rius, A. Nijenhuis in A. Steiblytė, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 12. aprila 2018

izreka naslednjo

* Jezik postopka: litovščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 4(1) in (5) PDEU ter člena 8 Direktive 2002/47/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. junija 2002 o dogovorih o finančnem zavarovanju (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 10, zvezek 3, str. 89), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. maja 2009 (UL 2009, L 146, str. 37) (v nadaljevanju: Direktiva 2002/47).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo „Aviabaltika“ UAB in „Ūkio bankas“ AB v zvezi z zahtevkom za plačilo, ki ga je vložila banka Ūkio bankas proti družbi Aviabaltika zaradi izvršitve dogovorov o finančnem zavarovanju, ki so bili sklenjeni med njima.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodni izjavi 3 Direktive 2002/47 je navedeno:

„V Skupnosti se mora vzpostaviti režim za zagotavljanje vrednostnih papirjev in denarja kot zavarovanj, in to v obliki poroštvene udeležbe in struktur prenosa lastniških pravic, vključno s pogodbami o ponovnem odkupu (repo posli). To bo prispevalo k integraciji in stroškovni učinkovitosti finančnega trga kot tudi k stabilnosti finančnega sistema v Skupnosti in s tem podprlo svobodo opravljanja storitev in prost pretok kapitala na enotnem trgu finančnih storitev. Direktiva se predvsem nanaša na dvostranske dogovore o finančnem zavarovanju.“

- 4 Člen 2 te direktive, naslovljen „Opredelitve pojmov“, v odstavku 1 določa:

„V tej direktivi:

[...]

- (c) ‚dogovor o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji‘ pomeni dogovor, po katerem dajalec zavarovanja izda finančno zavarovanje kot jamstvo uporabniku zavarovanja ali v njegovo korist, in kjer celotno ali kvalificirano lastništvo finančnega zavarovanja ali izključna pravica do finančnega zavarovanja ostane dajalcu zavarovanja, ko se določi pravica do jamstva;

[...]

- (f) ‚ustrezne finančne obveznosti‘ pomeni obveznosti, ki so zavarovane z dogovorom o finančnem zavarovanju in dajejo pravico do gotovinske poravnave in/ali prenosa finančnih instrumentov.

[...]

- (j) ‚postopek prenehanja‘ pomeni skupinski postopek realizacije sredstev in razdelitev iztržka med upniki, delničarji ali člani, kot je ustrezno, ki vključuje kakršno koli intervencijo upravnih ali sodnih organov, vključno s skupinskim postopkom, zaključenim s poravnavo ali drugim enakovrednim ukrepom, ne glede na to, ali je ta osnovan na nesolventnosti ali pa je prostovoljen ali prisilen;

[...]

(l) ‚dogodek izvršitve‘ pomeni dogodek neizpolnitve ali kateri koli podoben dogodek, dogovorjen med strankami, na podlagi katerega, po določilih dogovora o finančnem zavarovanju ali po zakonu, ima uporabnik zavarovanja pravico realizirati ali si prisvojiti finančno zavarovanje ali pa se uveljavi določilo o realizirani neto izravnavi;

[...]“

5 Člen 4 navedene direktive, naslovljen „Izvrševanje dogovorov o finančnem zavarovanju“, določa:

„1. Ko nastopi dogodek izvršitve, morajo države članice zagotoviti, da ima uporabnik zavarovanja možnost na naslednji način realizirati vsa finančna zavarovanja, ki so bila izdana po dogovoru o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji in po dogovorjenih pogojih:

[...]

(b) gotovino, tako da se kompenzira vsota proti, ali se uveljavi pri izpolnitvi ustreznih finančnih obveznosti.

[...]

4. Načini realizacije finančnega zavarovanja, omenjeni v odstavku 1, po pogojih, sprejetih z dogovorom o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji, ne smejo biti pogojevani z nobenim od naslednjih zahtev:

(a) obvezna predhodna objava nameravane realizacije;

[...]

5. Države članice morajo zagotoviti, da lahko dogovor o finančnem zavarovanju začne veljati v skladu s pogoji ne glede na začetek ali nadaljevanje postopka prenehanja ali ukrepov reorganizacije v zvezi z dajalcem ali uporabnikom zavarovanja.

[...]“

6 Člen 8 te iste direktive, naslovljen „Ukinitve uveljavljanja nekaterih določil o stečaju“, določa:

„1. Države članice morajo zagotoviti, da se dogovori o finančnem zavarovanju, tako kot tudi zagotovitev zavarovanja po teh dogovorih, ne morejo proglašati za neveljavne ali nične ali da se prekličejo samo zaradi sklenitve dogovora o finančnem zavarovanju ali zato, ker je bilo finančno zavarovanje zagotovljeno:

(a) na dan začetka postopka prenehanja ali ukrepov reorganizacije, toda pred nalogo ali odredbo za začetek tega postopka; ali

(b) v predpisanem obdobju pred začetkom, in definirano s sklicevanjem na začetek, tega postopka ali ukrepov ali s sklicevanjem na izvedbo kateregakoli naloga ali odredbe ali izvedbo katerega koli ukrepa ali nastopa kateregakoli dogodka med izvrševanjem teh postopkov ali ukrepov.

2. Kadar pride do sklenitve dogovora o finančnem zavarovanju ali nastopa ustrezne finančne obveznosti, ali zagotovitve finančnega zavarovanja na dan, toda po trenutku začetka postopka prenehanja ali ukrepov reorganizacije, morajo države članice zagotoviti, da je to pravno izvršljivo in zavezujoče za tretje stranke, če lahko dajalec zavarovanja dokaže, da se ni zavedal, in da se mu tudi ni bilo treba zavedati, začetka takega postopka ali takih ukrepov.

[...]“

Litovsko pravo

- 7 Lietuvos Respublikos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymas (zakon Republike Litve o dogovorih o finančnem zavarovanju, v nadaljevanju: litovski zakon o dogovorih o finančnem zavarovanju“), s katerim se izvaja Direktiva 2002/47, v členu 2(8) in (32) določa:

„8. ‚dogovor o finančnem zavarovanju brez prenosa lastninske pravice‘ pomeni dogovor, s katerim dajalec uporabniku ali v njegovo korist izda finančno zavarovanje, s katerim jamči za izpolnitev ustreznih finančnih obveznosti, pri čemer pa izključno ali kvalificirano lastništvo finančnega zavarovanja ostane dajalcu.

[...]

32. Izraz ‚ustrezna finančna obveznost‘ pomeni obveznost, katere izpolnitev se zagotovi z dogovorom o finančnem zavarovanju in ki daje pravico do gotovinske poravnave in/ali dobave finančnih instrumentov in/ali sredstev, povezanih s temi finančnimi instrumenti. [...]“

- 8 Člen 9(3) in (8) litovskega zakona o finančnem zavarovanju določa:

„3. Če nastopi dogodek izvršitve finančnega zavarovanja, ima uporabnik zavarovanja pravico enostransko realizirati finančno zavarovanje, izdano na podlagi dogovora o finančnem zavarovanju brez prenosa lastninske pravice, na enega od spodaj opisanih načinov in po dogovorjenih pogojih:

[...]

2) če gre za gotovino, tako da se kompenzira znesek ali za izpolnitev ustreznih finančnih obveznosti;

[...]

8. Dogovor o finančnem zavarovanju začne veljati z dogovorjenim dnem ne glede na začetek postopka prenehanja ali izvajanje ukrepov reorganizacije v zvezi z dajalcem ali uporabnikom zavarovanja.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 9 Družba Aviabaltika je 10. oktobra 2011 in 16. avgusta 2012 z banko Ūkio bankas sklenila dva dogovora o zavarovanju (v nadaljnjem besedilu: dogovora iz let 2011 in 2012), na podlagi katerih se je sopogodbenicam družbe Aviabaltika izdalo zavarovanja. Družba Aviabaltika je sama v zavarovanje svojih obveznosti zastavila sredstva na računu, odprtem v njenem imenu pri banki Ūkio bankas.
- 10 Dogovora iz let 2011 in 2012 sta določala, da se sredstva, izplačana na ta račun, in terjatev za vračilo teh sredstev, prenesejo na banko kot jamstvo za pravilno izvedbo obveznosti, ki izhajajo iz teh dogovorov, in jih je bilo treba opredeliti kot finančno jamstvo v smislu litovskega zakona o dogovorih o finančnem zavarovanju.
- 11 Banka Ūkio bankas je nato sklenila dogovore o posrednem jamstvu z banko Commerzbank AG, na podlagi katerih je banka Commerzbank izdala zavarovanja banki State Bank of India, ta pa je zavarovanja izdala končnim upravičencem do zavarovanj, in sicer sopogodbenicam družbe Aviabaltika. Kot zavarovanje je banka Ūkio bankas položila sredstva v višini zneska zavarovanj, ki jih je izdala banka Commerzbank.

- 12 Kaunas apygardos teismas (deželno sodišče v Kaunasu, Litva) je 2. maja 2013 zoper banko Ūkio bankas uvedlo postopek zaradi insolventnosti.
- 13 Ker Družba Aviabaltika ni izpolnila svojih obveznosti do sopogodbenic, v korist katerih so bila izdana zavarovanja na podlagi dogovorov iz let 2011 in 2012, je morala banka Commerzbank 12. marca 2014 izpolniti svoje obveznosti, ki so izhajale iz dogovorov o posrednem jamstvu in je bremenila del sredstev, ki jih je banka Ūkio bankas zagotovila kot zavarovanje.
- 14 Kaunas apygardos teismas (deželno sodišče v Kaunasu) je 28. oktobra 2014 v obveznosti banke Ūkio bankas vključilo terjatev družbe Aviabaltika, ki sestoji zlasti iz sredstev, ki so bila tej banki zagotovljena kot finančno zavarovanje v okviru dogovorov iz let 2011 in 2012.
- 15 Banka Ūkio bankas je povrnila del nakazil, ki jih je izvedla banka Commerzbank, in sicer ne s sredstvi, ki so bila zagotovljena na podlagi tega zavarovanja, ki ga je dala družba Aviabaltika, ampak z nadomestilom, prejetim na podlagi litovskih predpisov o zavarovanju vlog, ki je bilo na drugem računu družbe Aviabaltika. Nato je predlagala, naj se družbi Aviabaltika naloži, da ji del zneska iz dogovorov iz let 2011 in 2012, ki je po tej kompenzaciji ostal neplačan, vrne skupaj z obrestmi.
- 16 Kaunas apygardos teismas (deželno sodišče v Kaunasu) je s sodbo z dne 14. decembra 2015 temu predlogu ugodilo. Lietuvos apeliacinis teismas (višje sodišče Litve) je z odločbo z dne 31. maja 2016 to sodbo potrdilo. Ti sodišči sta presodili, da sta dogovora iz let 2011 in 2012 vsebovala sporazum o finančnem zavarovanju glede sredstev, ki so vključena v dobro računa, ki je v imenu družbe Aviabaltika odprt pri tej banki. Menili sta, da so ta sredstva po uvedbi postopka zaradi insolventnosti zoper banko Ūkio bankas prešla v stečajno maso in da je bila pravica te banke do razpolaganja z njimi omejena s prepovedjo izpolnitve kakršne koli obveznosti, ki ni prešla v stečajno maso na datum začetka tega postopka, na podlagi zadevnega nacionalnega prava. Družba Aviabaltika je pri Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) vložila kasacijsko pritožbo.
- 17 Predložitveno sodišče navaja, da sta družba Aviabaltika in banka Ūkio bankas sklenili dogovor o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji v smislu člena 2(1)(c) Direktive 2002/47 in da je dogodek izvršitve zavarovanja nastopil po uvedbi postopka zaradi insolventnosti zoper uporabnika finančnega zavarovanja, ki je bil v obravnavani zadevi banka Ūkio bankas. Postavlja se zlasti vprašanje, ali bi uporabnik to zavarovanje lahko izvršil, da bi poplačal svojo terjatev do dajalca zavarovanja, torej do družbe Aviabaltika, ki je nastala na podlagi tega, da zadnjenavedeni ni izvršil ustreznih finančnih obveznosti iz tega dogovora.
- 18 Družba Aviabaltika trdi, da mora banka Ūkio bankas za poplačilo svoje terjatve na podlagi Direktive 2002/47, zlasti njenega člena 4, uporabiti sredstva, ki jih je nanjo prenesla na podlagi navedenega zavarovanja, in ne drugih sredstev, ki jih ima v lasti. Družba Aviabaltika poleg tega meni, da če bi se ugodilo predlogom banke Ūkio bankas, teh sredstev ne bi mogla izterjati v okviru postopka zaradi insolventnosti in bi morala načeloma tej banki še enkrat plačati znesek finančnega zavarovanja. Banka Ūkio bankas pa meni, da so na podlagi nacionalnih določb s področja bančništva in s področja insolventnosti navedena sredstva prešla v stečajno maso in jih ni mogoče uporabiti za poravnavo lastnih terjatev. Dodaja, da ima kot prejemnik finančnega zavarovanja v skladu s to direktivo pravico, in ne obveznosti, da uporabi sredstva, zagotovljena za to, in se lahko odloči, da svojo terjatev poplača iz drugih sredstev družbe Aviabaltika.
- 19 V skladu z navedbami predložitvenega sodišča je zagotovitev sredstev kot finančno zavarovanje, ki so vključena na bančnem računu, imela učinek, da se v zavarovanje zastavi terjatev, ki se nanaša na vračilo teh sredstev, pri čemer je bilo lastništvo na teh sredstvih preneseno na banko. Poleg tega bi se v položaju v postopku v glavni stvari morali uporabljati nacionalni predpisi s področja bančništva in s področja insolventnosti, na katere sta se oprli sodišče prve stopnje in višje sodišče, zlasti prepoved izpolnitve kakršne koli obveznosti, ki še ni bila izpolnjena na dan začetka postopka zaradi insolventnosti, ki naj bi nasprotovala izvedbi tega zavarovanja in njegovi dejanski uporabi s strani

uporabnika. To sodišče poudarja, da čeprav mora dajalec ustrezne finančne obveznosti, ki so posledica te neizpolnitve, poravnati z uporabo svojih drugih sredstev, bo v praksi dejansko podvržen pravilom o insolventnosti, da mu bo lahko navedeno zavarovanje povrnjeno.

20 V teh okoliščinah je Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali je treba člen 4(5) Direktive 2002/47 razlagati tako, da je z njim državam članicam naložena obveznost sprejetja pravnih pravil, ki določajo, da finančno zavarovanje ni vključeno v stečajno maso uporabnika zavarovanja (banke v postopku prenehanja)? Povedano drugače, ali morajo države članice sprejeti pravna pravila, s katerimi je zahtevano, da mora biti uporabnik zavarovanja (banka) dejansko sposoben doseči poplačilo svoje terjatve, zavarovane s finančnim zavarovanjem (denar na računu banke in pravica zahtevati ta denar), čeprav je do dogodka izvršitve prišlo po začetku postopka prenehanja uporabnika zavarovanja (banke)?
2. Ali bi bilo treba člen 4(1) in (5) Direktive 2002/47 sistematično razlagati tako, da je z njim dajalcu zavarovanja dana pravica zahtevati, da mora uporabnik zavarovanja (banka) najprej doseči poplačilo svoje terjatve, zavarovane s finančnim zavarovanjem (denar na računu banke in pravica zahtevati ta denar), z uporabo finančnega zavarovanja, in s tem uporabniku finančnega zavarovanja naložena obveznost, da ugoti taki zahtevi kljub začetku postopka svojega prenehanja?
3. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen in če dajalec zavarovanja izpolni zahtevek uporabnika zavarovanja, zavarovan s finančnim zavarovanjem, z uporabo drugih sredstev dajalca zavarovanja, ali bi bilo treba določbe Direktive 2002/47, zlasti njena člena 4 in 8, razlagati tako, da bi se morala za dajalca uporabiti tudi izjema od enakega obravnavanja upnikov uporabnika zavarovanja (banke) v postopku prenehanja in bi moral dajalec zavarovanja, zato da bi dosegel povrnitev finančnega zavarovanja, imeti prednost pred drugimi upniki v postopku prenehanja?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 21 S prvim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(5) Direktive 2002/47 razlagati tako, da državam članicam nalaga, naj sprejmejo ureditev, ki uporabniku finančnega zavarovanja, sklenjenega na podlagi dogovora o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji, omogoča, da svojo terjatev, ki izhaja iz neizpolnitev ustreznih finančnih obveznosti, poplača iz tega zavarovanja, kadar dogodek izvršitve zavarovanja nastopi po uvedbi postopka zaradi insolventnosti zoper njega.
- 22 Kot je razvidno iz predloga za sprejetje predhodne odločbe, predložitveno sodišče meni, da bi finančno zavarovanje iz postopka v glavni stvari moralo preiti v stečajno maso banke Ūkio bankas, ki je uporabnik, in da naj ga zaradi prepovedi izvršitve, ki se uporabi na podlagi notranjega prava, ne bi bilo mogoče izvršiti, da bi se zagotovila učinkovitost poplačila njene terjatve. Tako je očitno, da bi takšen položaj imel dejansko za posledico obveznost dajalca, da še drugič plača uporabniku znesek tega zavarovanja, ki naj bi bilo vključeno v postopek v postopek zaradi insolventnosti.
- 23 Najprej, iz besedila členov 4(5) Direktive 2002/47 je nedvoumno razvidno, da so države članice zavezane določiti pravni okvir, na podlagi katerega dogovor o finančnem zavarovanju začne veljati v skladu s pogoji, ki jih določa, ne glede na začetek ali nadaljevanje postopka zaradi insolventnosti v zvezi z dajalcem ali uporabnikom zavarovanja. Ta določba se glede izvršitve dogovora izrecno, brez razlikovanja, nanaša na obe pogodbeni stranki, odvisno od tega, ali do začetka takšnega postopka pride zoper eno ali drugo.

- 24 Dalje, kar zadeva splošno sistematiko in cilje Direktive 2002/47, je treba spomniti, da je v skladu z uvodno izjavo 3 njen namen spodbujati k integraciji in stroškovni učinkovitosti finančnega trga kot tudi k stabilnosti finančnega sistema v Evropski uniji. Zato je bil s to direktivo uveden sistem, katerega cilj je omejiti upravna bremena strank, ki uporabljajo finančna zavarovanja, ki spadajo na področje uporabe te direktive, izboljšati pravno varnost teh zavarovanj, tako da se zanje ne uporabijo nekatere določbe nacionalne zakonodaje s področja insolventnosti, da bi se zaščitila finančna stabilnost, in omejiti učinek okužbe v primeru neizpolnjevanja obveznosti stranke dogovora o finančnem zavarovanju (glej v tem smislu sodbo z dne 10. novembra 2016, *Private Equity Insurance Group*, C-156/15, EU:C:2016:851, točka 23).
- 25 V teh okoliščinah je glede na člen 4(1) navedene direktive, ki določa, da mora prejemnik finančnega zavarovanja z vrednostnimi papirji imeti možnost realizirati to zavarovanje na enega od opisanih načinov, Sodišče presodilo, da se s tem sistemom tem finančnim zavarovanjem zato priznava prednost v primerjavi z drugimi vrstami zavarovanj, ki ne spadajo na področje uporabe te direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 10. novembra 2016, *Private Equity Insurance Group*, C-156/15, EU:C:2016:851, točki 25 in 50).
- 26 V zadevi, v kateri je bila izrečena ta sodba, je treba poudariti, da je bilo Sodišču zastavljeno le vprašanje, ali je treba Direktivo 2002/47 razlagati tako, da daje prejemnikom navedenih zavarovanj pravico, da jih uveljavljajo neodvisno od začetka postopka zaradi insolventnosti zoper dajalca. Ker pa, kot izhaja iz točke 23 te sodbe, člen 4(5) te direktive ne razlikuje glede tega, ali do začetka postopka zaradi insolventnosti pride v zvezi z dajalcem zavarovanja ali v zvezi z uporabnikom, je treba navedeno direktivo razlagati tako, da sistem, ki ga uvaja, daje tudi prejemnikom finančnih zavarovanj pravico uveljavljati ta zavarovanja neodvisno od začetka postopka zaradi insolventnosti zoper njih.
- 27 Zato je, kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 85 sklepnih predlogov, namen Direktive 2002/47 vzpostaviti poseben sistem za dogovor o finančnem zavarovanju, da bi se prispevalo k stabilnosti finančnega sistema Unije.
- 28 Vendar pa bi bila razlaga člena 4(5) te direktive, v skladu s katero finančno zavarovanje z vrednostnimi papirji postane brezpredmetno zaradi začetka postopka zaradi insolventnosti zoper uporabnika, ki zadnjenavedenemu preprečuje dejansko poplačilo njegove terjatve iz tega zavarovanja in ki dajalca dejansko zavezuje, da mu drugič izplača znesek navedenega zavarovanja, v nasprotju tako z besedilom tega člena kot s cilji Direktive 2002/47. S takšno razlago bi se namreč takšnemu dogovoru v velikem obsegu odvzel učinek in bi se lahko, odvisno od primera, povzročile finančne težave temu dajalcu v nasprotju s ciljem omejiti učinek okužbe v primeru neizpolnjevanja obveznosti ene od strank.
- 29 Kot je poudaril generalni pravobranilec v točkah 59 in 60 sklepnih predlogov, je treba dodati, da ker člen 4(5) Direktive 2002/47 ne določa načina, kako je treba zagotoviti polni učinek finančnega zavarovanja neodvisno od uvedbe postopka zaradi insolventnosti, so države članice tiste, ki morajo določiti ustrezna sredstva, ki omogočajo zagotovitev takšnega polnega učinka, med katera je lahko zajeto tudi sredstvo, v skladu s katerim je finančno zavarovanje ločeno od mase sredstev uporabnika.
- 30 Glede na vse navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(5) Direktive 2002/47 razlagati tako, da državam članicam nalaga, naj sprejmejo ureditev, ki uporabniku finančnega zavarovanja, sklenjenega na podlagi dogovora o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji, omogoča, da svojo terjatev, ki izhaja iz neizpolnitve ustreznih finančnih obveznosti, poplača iz tega zavarovanja, kadar dogodek izvršitve zavarovanja nastopi po uvedbi postopka zaradi insolventnosti zoper njega.

Drugo vprašanje

- 31 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(1) in (5) Direktive 2002/47 razlagati tako, da uporabniku finančnega zavarovanja, sklenjenega na podlagi dogovora o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji, nalaga obveznost, naj svojo terjatev, ki je nastala zaradi neizpolnitve ustreznih finančnih obveznosti iz tega dogovora, poplača najprej iz tega zavarovanja.
- 32 Na prvem mestu je treba glede besedila člena 4 poudariti, da izraz „ima uporabnik zavarovanja možnost“, ki je uporabljen v odstavku 1, pomeni, da ima v primerih izvršitve finančnega zavarovanja prejemnik možnost, in ne obveznosti, da realizira to zavarovanje. Poleg tega zakonsko besedilo „po dogovorjenih pogojih“ in „v skladu s pogoji“, ki sta uporabljena v odstavkih 1 in 5 navedenega člena, kažeta na prednost, ki jo Direktiva 2002/47 daje pogojem iz dogovora.
- 33 Kot je v bistvu poudaril generalni pravobranilec v točki 74 sklepnih predlogov, je očitno, da je namen navedene določbe, da se dogovor o finančnem zavarovanju izvrši prednostno v skladu s pogoji iz dogovora, ki so dogovorjeni med strankama.
- 34 Na drugem mestu je treba glede sobesedila, v katero je umeščen člen 4(1) in (5) Direktive 2002/47, ugotoviti, da besedilo člena 2(1)(l) te direktive, ki „dogodek izvršitve“ opredeljuje kot „dogodek neizpolnitve ali kateri koli podoben dogodek, dogovorjen med strankami“, na podlagi katerega „ima uporabnik zavarovanja pravico realizirati“ finančno zavarovanje, potrjuje pomembnost določb, o katerih sta se dogovorili stranki. To izhaja tudi iz besedila drugih določb te direktive, kot je člen 4(4) te direktive, ki se sklicuje na „pogoj[e], sprejet[e] z dogovorom o finančnem zavarovanju“.
- 35 V teh okoliščinah je namen člena 4(1) in (5) Direktive 2002/47, da se dogovor o finančnem zavarovanju, ob spoštovanju ciljev te direktive, ki so navedeni v točki 24 te sodbe, izvrši prednostno v skladu z pogoji, dogovorjenimi med strankama.
- 36 Opozoriti je treba še, da če v dogovorih ni pogojev, ki urejajo to vprašanje, iz teh ciljev izhaja, da mora uporabnik poplačati svojo terjatev najprej iz zavarovanja, sklenjenega za ta namen, preden se uporabijo druga sredstva dajalca. Ker takšna zahteva dajalcu omogoča, da dejansko ne plača še drugič zneska tega zavarovanja, ki je enakovreden njegovemu dolgu, namreč preprečuje učinek okužbe v primeru insolventnosti uporabnika.
- 37 Kar natančneje zadeva položaj v postopku v glavni stvari, se zdi, da iz navedb v predložitveni odločbi, in zlasti iz člena 6.3 dogovorov iz let 2011 in 2012, ki se nanašajo na finančno zavarovanje, ki „banki zagotavlja pravilno izvršitev dogovorjenih obveznosti stranke“, izhaja, da mora uporabnik poplačati svojo terjatev najprej na podlagi finančnega zavarovanja, preden uporabi druga sredstva dajalca, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.
- 38 Glede na vse te preudarke je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(1) in (5) Direktive 2002/47 razlagati tako, da uporabniku finančnega zavarovanja, sklenjenega na podlagi dogovora o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji, ne nalaga obveznosti, naj svojo terjatev, ki je nastala zaradi neizpolnitve ustreznih finančnih obveznosti iz tega dogovora, poplača najprej iz tega zavarovanja.

Tretje vprašanje

- 39 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo 2002/47, zlasti člena 4 in 8, razlagati tako, da mora dajalec – če je uporabnik zavarovanja, sklenjenega na podlagi dogovora o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji, svojo terjatev, ki je nastala zaradi

neizpolnitve ustreznih finančnih obveznosti, poplačal s sredstvi dajalca, ki niso sredstva tega zavarovanja – imeti v postopku zaradi insolventnosti zoper tega uporabnika prednost pred drugimi upniki zaradi povrnitve tega zavarovanja.

- 40 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča namen predloga za sprejetje predhodne odločbe ni oblikovanje posvetovalnih mnenj o splošnih ali hipotetičnih vprašanjih, ampak dejanska potreba po učinkoviti rešitvi spora, ki se nanaša na pravo Unije (sodba z dne 10. novembra 2016, Private Equity Insurance Group, C-156/15, EU:C:2016:851, točka 56 in navedena sodna praksa).
- 41 V zvezi s tem je treba ugotoviti, kot je navedel generalni pravobranilec v točki 93 sklepnih predlogov, da spor v postopku v glavni stvari poteka med banko Ūkio bankas in družbo Aviabaltika glede izpolnjevanja dogovorov iz let 2011 in 2012, sklenjenih med njima ter se ne nanaša na potek postopka zaradi insolventnosti v zvezi z banko Ūkio bankas. Iz navedb v predlogu za sprejetje predhodne odločbe ne izhaja, da je na predložitveno sodišče vložena nasprotna tožba za vračilo finančnega zavarovanja proti tej banki, niti da se od nje zahteva, da odloči o vprašanjih poplačila terjatve družbe Aviabaltika do banke Ūkio bankas v okviru postopka zaradi insolventnosti.
- 42 Poleg tega ta predlog ne vsebuje elementov v zvezi z obstojem ali vsebino nacionalnih določb, ki bi jih predložitveno sodišče lahko po potrebi uporabilo – odvisno od odgovora Sodišča – za rešitev spora, ki mu je predložen, ki bi lahko vplivale na vrstni red upnikov v okviru tega postopka.
- 43 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da je tretje vprašanje hipotetično in zato nedopustno.

Stroški

- 44 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

- 1. Člen 4(5) Direktive 2002/47/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. junija 2002 o dogovorih o finančnem zavarovanju, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. maja 2009, je treba razlagati tako, da državam članicam nalaga, naj sprejmejo ureditev, ki uporabniku finančnega zavarovanja, sklenjenega na podlagi dogovora o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji, omogoča, da svojo terjatev, ki izhaja iz neizpolnitve ustreznih finančnih obveznosti, poplača iz tega zavarovanja, kadar dogodek izvršitve zavarovanja nastopi po uvedbi postopka zaradi insolventnosti zoper njega.**
- 2. Člen 4(1) in (5) Direktive 2002/47, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/44, je treba razlagati tako, da uporabniku finančnega zavarovanja, sklenjenega na podlagi dogovora o finančnem zavarovanju z vrednostnimi papirji, ne nalaga obveznosti, naj svojo terjatev, ki je nastala zaradi neizpolnitve ustreznih finančnih obveznosti iz tega dogovora, poplača najprej iz tega zavarovanja.**

Podpisi